

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(29 квітня 2020 року)

ОДЕСА
2020

УДК 343.98:343.95
К82

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

Криміналістичні та психологічні аспекти досудового роз-
слідування: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса,
29 квітня 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. 214 с.

УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2020

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Кузнєцов В. В.,

аспірант докторантури та аспірантури ОДУВС

Горбаньов І. М.,

*к. ю. н., с. н. с., доцент, професор кафедри
криміналістики та психології ОДУВС*

Огляд місця події грає незамінну роль при розслідуванні багатьох злочинів, у тому числі тих, що учинені з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу. За результатами вивчення 217 матеріалів кримінальних проваджень щодо злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу, огляд місця події поводився у 100% випадків. Такі дані пояснюються тим, що розслідування згаданих злочинів у більшості випадків проводиться «від злочину (факту протиправних дій) до злочинця». Тобто спочатку виникає повідомлення про вчинення кримінально-караного діяння, а у подальшому починається розслідування злочинів вказаної категорії. Огляд місця події є складною слідчою (розшуковою) дією, що проводиться у непростій обстановці, під впливом постійно змінюваних суб'єктивних та об'єктивних факторів, у якій задіяно багато осіб та може бути використано значну кількість науково-технічних засобів. Слідчі, як керівники слідчо-оперативної групи, а також відповідалі службові особи, діючи у наведеній обстановці та умовах, під впливом ускладнюючих роботу факторів, через певну незвичність слідчої картини (сліди рук, одягу та запаху злочинців, електронні сліди – зміни у файлі блоку пам'яті транспортного засобу, наявність електронного сканера випромінювання брелоку сигналізації та інші), часто припускаються помилок на різних етапах проведення вказаної слідчої (розшукової) дії. Тож, для підвищення ефективності діяльності слідчих у науки криміналістики виникає завдання регуля-

рного та системного уточнення, адаптації, актуалізації та удосконалення рекомендацій з організації та тактики проведення огляду місця події при розслідуванні окремих видів злочинів, де висвітлюється їх специфіка та характерні особливості. Указане повною мірою стосується і організаційно-тактичних особливостей огляду місця події при вчиненні злочинів, пов'язаних з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу.

Огляд місця події, на думку вчених у сфері кримінального процесу та криміналістики, це слідча (розшукова) дія, суть якої полягає в безпосередньому сприйнятті, виявленні, вивченні і фіксації слідчим, прокурором станів, властивостей і ознак матеріальних об'єктів, які, можливо, пов'язані із підготовкою, вчиненням чи приховуванням кримінального правопорушення, з метою виявлення та фіксації відомостей щодо його обставин [1]. Автор наукової публікації, не вступаючи у полеміку з іншими науковцями та практиками, приймає за основу та вважає вказане визначення таким, що найбільш повно відображає сутність та риси такої слідчої (розшукової) дії як огляд місця події.

Огляд місця події при розслідуванні злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу, спрямований на вирішення тих самих завдань, що і при розслідуванні інших кримінально-караних діянь. Однак при цьому має свою специфіку.

Загальними завданнями огляду місця події є: 1) виявлення слідів кримінального правопорушення й інших об'єктів, що можуть бути залучені до матеріалів кримінального провадження як речові докази; 2) з'ясування обстановки кримінального правопорушення; 3) виявлення інших обставин, які мають значення для кримінального провадження; 4) відображення (фіксація) в протоколі та додатках до нього всіх дій слідчого і всіх виявлених обставин [2, с. 327]. Указане є актуальним і для огляду місця події при розслідуванні злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу.

За умов відносної схожості слідової картини досліджуваних злочинів з крадіжками чужого майна, огляд місця події, на слушну думку В. С. Бондаря, може бути орієнтований також на вирішення низки специфічних завдань, які полягають у фіксації не тільки обстановки події, а й внесених у неї змін, тому що вони є основою для опосередкованих висновків про: 1) спосіб дій злочинця, конкретну спрямованість його умислу, обізнаність про систему контролю доступу у приміщення квартири, місця зберігання цінностей; 2) знаряддя злому; 3) досвід вчинення крадіжок зазначеним способом і фізичну силу злочинця; 4) чисельність осіб, які брали участь у вчи-

ненні крадіжки; 5) можливе місцезнаходження слідів злочину на центральних та периферичних вузлах місця крадіжки, а також самому злочинцеві, його одязі (взутті), знаряддях злочину; 6) шляхи підходу та відходу злочинців з місця крадіжки; 7) можливо використаних транспортних засобах; 8) особу злочинця (злочинців) (професійні навички; анатомічні та інші дані; предмети, що належать крадіям); 9) документи на номерні викрадені речі чи коробки до них; 10) причини і умови, які сприяли вчиненню злочину [3, с. 95-96]. Наведені специфічні завдання є вельми важливими і для огляду місця події за фактами вчинення злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу.

Цікавим нам здається закордонний досвід організації проведення оглядів місць події. Так, на слушну думку радника/тренера з питань кримінальних розслідувань Консультативної місії ЄС Клауса Вінтера до проблем, що виникають на місці злочину та наслідки неналежної роботи є: 1) цікавість сторонніх осіб (громадян, поліції...); 2) втручання чи забруднення місця події; 3) втрата доказів; 4) конфліктні ситуації з іншими відділами/управліннями (бездіяльність, маніпулювання); 5) вільний доступ – неналежний чи недостатній охорона/захист місця злочину. Наведені проблеми є актуальними і для діяльності Національної поліції України, бо, як і у Данії, слідчо-оперативна група не завжди першою прибуває на місце події. Зазвичай, там можуть вже бути присутніми потерпілий, свідок, перший наряд патрульної поліції, медичні працівники, рятувальники, керівники відділу/управління поліції, керівники патрульних поліцейських, поліцейській прес-офіцер, відділ комунікації поліції, громадські активісти, родичі потерпілого, журналісти та інші. Вказані особи цікавлячись подією змінюють слідову картину на місці події, знищують сліди, у тому числі виникає небезпека перехресного забруднення біологічних доказів ДНК (між людьми/різними місцями злочину). Вказане призводить до втрати доказів [4]. Для комплексного вирішення описаної багаторівневої проблеми датські поліцейські зобов'язані: 1) жорстко дотримуватися чітко прописаних процедур щодо дій на місці події; 2) обов'язково використовувати журнал (бланки) для обліку осіб, які відвідують місце злочину. Кожен наряд поліції має бланки обліку осіб, які відвідують місце злочину, котрі потім стають обов'язковим додатком до протоколу огляду місця події. Отже, якщо першим на місце події прибуває наряд патрульної поліції, то надавши домедичну допомогу, затримавши злочинців, встановивши периметр і т.д., вони без винятку заносять до такого

бланку усіх осіб, які хочуть відвідати місце події, у тому числі співробітників слідчо-оперативної групи.

За змістом журнал обліку осіб, які відвідують місце злочину, містить наступну інформацію: ПІБ/ відділ/ звання особи, яка відвідує місце злочину; мета відвідин (у якій якості); які засоби захисту використовувалися відвідувачем (рукавиці, маска, захисний одяг); точний час/дата входу на місце події та виходу з нього. Отже, журнал заповнюється нарядом, який першим виїхав на місце події. Коли розслідування на місці події закінчилося, журнал передається слідчому і долучається у якості додатка до протоколу огляду місця події.

Таким чином, описаний журнал з одного боку забезпечує облік осіб, які відвідують місце злочину, а з іншого – зміцнює їх дисципліну на місці події та підвищує загальну відповідальність. Отже, є всі підстави визнати позитивним досвідом упровадження такого журналу до документообігу Національної поліції України.

Підсумовуючи все сказане, відзначимо, що: 1) огляд місця події при розслідуванні злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу, має свою специфіку; 2) вважаємо за необхідне врахувати передовий європейський досвід та упровадити журнал (бланки) для обліку осіб, які відвідують місце злочину, котрі потім стають обов'язковим додатком до протоколу огляду місця події.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ківалов С. В., Міщенко С. М., Захарченко В. Ю. Х.: Одиссей, 2013. 1104 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/KPK-komentar.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Криміналістика : підручник / Пясковський В.В. та ін. К. : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.
3. Методика розслідування квартирних крадіжок: навч.-метод. посібник / Бондар В. С. та ін. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 400 с.
4. Брифінгове заняття за участі представників КМЕС URL: <http://oduvs.edu.ua/news/brifingove-zanyattya-za-uchasti-predstavnikiv-kmyes/?fbclid=IwAR2IvOmAGYCdYKZv6kMuaIb302KKjOWSnYioStEl iC5i8vq4iHdVyLpDbYw> (дата звернення: 20.04.2020).

Крижна В. В.	
ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ.....	40
Кузнєцов В. В., Горбаньов І. М.	
НАПЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ.....	43
Лісніченко Д. В.	
ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ З МОБІЛЬНИХ ТЕРМІНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ (СМАРТФОНІВ), ЯКІ БУЛИ ВИЛУЧЕНІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	47
Манукян В. М.	
ТИПОЛОГІЯ ОСОБИ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ.....	51
Мельнікова О. О., Безродна А. В.	
КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЦИХ ЗЛОЧИНІВ...	55
Натяжко М. С.	
ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	59
Нуца М. П.	
КРИМІНАЛІСТИЧНА ОЦІНКА ІНФОРМАЦІЇ, ОТРИМАНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ.....	61
Пацалова О. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ.....	64
Ребрік О.	
ДЕЯКІ ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	67
Слободянюк А. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ СУДОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ФОТОГРАФІЇ.....	71
Теслюк І. О.	
ЗНАЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДАНИХ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....	74
Усата Г.	
МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН (СМАРТФОН) ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛІСТИЧНО ЗНАЧИМОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	77
Федоров І. В.	
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРИНЦИПУ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	81